

כ"ח סיון ה'תש"פ	כניסת שבת	יציאת שבת
ירושלים	19:12	20:30
ת"א	19:27	20:33
חיפה	19:20	20:35
באר שבע	19:28	20:31

אילו של צחוק

פרשת "קרח"

פרשת קורח מגיעה מיד אחרי פרשת שלח - פרשת המרגלים, שבה העם הבין שהוא עומד בפני "חופש גדול" במיוחד - הוא הולך להישאר ארבעים שנה במדבר. מרגע זה הם קלטו שיש להם המון זמן לשרוף, לבזבז, להעביר, והתוצאה הייתה מחלוקת עצובה וקטלנית - בין קורח ועדתו לבין משה ואהרן.

פרשנים מסבירים שהשעמום הוא שהוביל אל המחלוקת. לא היה לעם שום דבר לעשות, לא הייתה אווירה של משימה או דריכות באוויר, וחז"ל הרי כבר קבעו:

"הבטלה מביאה לידי שעמום, והשעמום מביא לידי חטא".

הרבי מקוצק אמר לתלמידיו פעם: "אני רוצה שלא תחטאו, לא מפני שלא תרצו לחטוא, אלא מפני שלא יהיה לכם זמן לחטוא". כי כאשר ממלאים את סדר היום בפעילות חיובית, פשוט לא נשאר זמן לשטויות

"וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן, וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רֵב-לָכֶם--כִּי כָל-הָעֵדָה כָּלֶם קִדְשִׁים, וּבְתוֹכֶם ה'; וּמִדּוֹעַ תִּתְנַשְׂאוּ, עַל-קְהַל ה'." (ט"ז, ג)

תוך שהוא מונע כעת בכח הרצון להעפיל למשרה הרמה, קם קרח והחל להתסיס את לב העם נגד ההנהגה.

קרח לא היה בודד. הוא היה האידיאלוג הראשי שעמד בראש קואליציה של ממורמרים שהורחקו ממעמדי השלטון, ובפיהם חזון אחד: החלפת ההנהגה בתקיימת. אך בלב כל אחד משותפי המאבק קיננו שאיפות מנוגדות בתכלית. קרח הלוי ביקש את כתר המנהיגות לעצמו. דתן ואבירים ואון בן פלת (שניצל מהמחלוקת) בני ראובן, תבעו את בכורת בני ראובן - בכור בניו של יעקב אבינו, וחפצו להשיב את השלטון לשבטם ולדחוק את הנהגת הלויים. ואילו מאתיים וחמישים נשיאי העדה חלמו על ימי מלוך כת הבכורים ממנה נדחו בחטא העגל, בתקווה לשלח לבתיהם את שבט לוי ואת שבט ראובן גם יחד.

ואומר על כך בעל **"יערות דבש"**: זהו שנאמר (אבות ה, יז) "איזו היא מחלוקת שאינה לשם שמים, זו מחלוקת קורח ועדתו". לא נאמר "קורח ומשה" אלא "קורח ועדתו", כי בתוך עדת קורח עצמה הייתה מחלוקת. כל אחד ואחד מהם רצה כבוד לעצמו.

"זאת, עשו: קחו-לכם מחתות, קרח וכל-עדתו. ותנו בהן אש ושימו עליהן קטרת לפני ה', מחר, והיה האיש אשר-יבחר ה', הוא הקדוש; רב-לכם, בני לוי." (טז, ו-ז)

ויש לשאול: כיצד הם מכניסים עצמם לסכנה, מתקרבים ולא מפחדים! הלא אינם טיפשים! הלא יודעים הם וראו בעיניהם שהמחתות והקטורת "סם המוות נתון בתוכם, שבים נשרפו נדב ואביהוא".

אמר **רבי ישראל מסלנט** זצ"ל: בגשמיות, אפילו אם יהיה אדם צמא מאוד וימצא לפתע כוס מים וכולם יאמרו לו שהם זכים ובריאים, אולם ימצא שם אחד, לא בריא בנפשו, שיאמר לו שראה מישהו שם במים אלו סם המוות - אותו אדם לא יעז לשותות את המים, למרות שזה נגד השכל הישר, שהרי האנשים הפיקחים מבטיחים לו שאין כלום במים - אולם למרות זאת הוא יפחד ולא ייכנס אפילו לסיכון קטן, מחשש אולי המשוגע צודק. לעומת זאת בענייני יראת שמים זה אחרת - הולך לו האדם בעולמו, בריא ובטוח ולא מפחד על אחריתו, ומדוע אינו חושש? **אלא שהיצר משיח זאת ממנו!**

כי היצר הרע שבקרבו ביכולתו להערים על האמת שלבנו. הוא ימצא צידוקים לטהר את השרץ ויאיר את הדברים באור מפתח. יעברו שנים עד שנקלוט כמה התרחקנו ונסוגונו מנקודת המוצא, מהאמת המקורית.

המשגיח ר' יהודה לייב חסמן זצ"ל, מבאר את עניין קורח ועדתו, שהסיבה העיקרית הייתה **שבטחו בעצמם ובכוחם, והתגאו במעלתם ולא פחדו על נפשם שמא הטעה אותם היצר.**

ועל כך אומר שלמה המלך: **"אֲשֶׁרֵי אָדָם, מִפְּחַד תְּמִיד; וּמִקְּשָׁה לְבֹו, יְפוּל בְּרָעָה." (משלי כח, יד)**, כך היא מדת החסידים אף על פי שהקב"ה מבטיחים אינם פורקים יראה.

וההיפך ברשעים, ולפיכך הם נופלים ברשעתם שאין חושדים את עצמם ובוטחים במעלתם ולכן אינם נשמרים ממארב יצרם ונופלים בידו.

קרח הסתבך, וסיבך איתו מאתים וחמישים איש, וכולם אבדו. שואלים חז"ל: "קורח, שפיקח היה, מה ראה לשטות זו?" - קרח, שהיה מטועני הארון ובעל עושר אגדי, שמא המעלות וההישגים האישיים שניתנו לו הפכו עבורו למקור גאוה? הרי יהודי צריך לדעת שכל כישרונותיו והישגיו באים מכוחו של הקב"ה, ולכן אין מקום לתחושת גאוה. או אולי בגלל קנאתו בנשיאות אליצפן התעוררה אש המחלוקת?

ואומרים חכמים: הדרך להתמודד עם יצר המחלוקת היא על-ידי דיכוי מוחלט של הגאוה האישית. הַיְשׁוּת העצמית היא תמצית הרע, הסותר סתירה גמורה את כל מושגי הטוב והקדושה, ואין לה תקנה אלא ביעור.

וברוח דברי המשנה: **"הַקְנָאָה וְהַתְּאֵוָה וְהַכְּבוֹד מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם"**, ואינן מביאות את האדם למטרתו. "הקנאה" כותב **האורחות צדיקים**, "באה מגריעות הנפש! אם הוא מקנא ביופיו של אדם, או בגבורתו או בעושרו, הרי אינו חפץ במה שגזר הבורא יתברך, וזה דומה לעבד שיש לו תלונות על אדונו ואין זה עבד נאמן."

כך הם פני הדברים גם בתחום הכבוד. הכבוד הוא הדוחק את לב האדם יותר מכל התשוקות והחמדות שבעולם, ואלמלא הכבוד, היה האדם מתרצה לאכול מה שיאכל, ללבוש מה שיכסה את גופו, ולדור בבית המון עליו מן הפגעים. כמה מתבזים עבורו בני האדם? כמה אנשים מאבדים את ערכם בעיני הבריות ברודפם אחריו? זאת, נוסף לעובדה שלא ישיגוהו, כי אמרו חז"ל "כל הרודף אחר הכבוד, הכבוד בורח ממנו".

הרב **ינון חורי זצ"ל** נמלט על נפשו כשהיה חש שרוצים לכבדו, והיה מדיר את רגליו מבתי כנסת בהם היה מוכר, רק כדי שלא יזכה חלילה לכבוד. "יהודי שהתנהל בפשטות כזו, התלבש כאחד העם, גר במקום פשוט והשפיל עצמו לפני כולם - קשה לאדם לשאת בדעתו שמדובר כאן בגדול הדור". את הדברים המופלגים הללו, ורבים אחרים, השמיע הרב הראשי לישראל, הרב שלמה עמאר, בהספד שנשא בהלווייתו של הרב ינון חורי זצ"ל, שנפטר בט"ו בשבט תשס"ד.

אנשים רבים הכירו בכוח הברכות שלו וביקשו את ברכתו. כשראה כך הרב עמד לו ספק - "האם רשאי אני לברך את הציבור? והרי, אדם פשוט אני, ואם אברך, הדבר יחשב לי כגניבת דעת". ניגש הרב לביתו של הרב הגאון רבי שמואל וואזנר זצ"ל. כשפתח בנו של הרב את הדלת אורו עיניו, על הסף ניצב הרב ינון חורי ובפיו בקשה: "רוצה אני לראות את כבוד הרב ולשאול אותו שאלה".

המלים נעתקו מפי בנו של הרב וואזנר, בביתו היו רגילים לשמוע על גודל מעלתו של רבי ינון, על צדקותיו ומידותיו הנעלות, על חשיבות הברכה היוצאת מפיו הקדוש, והנה, עכשיו עומד רבי ינון על סף ביתו.

שאלו בנו של הרב: "כבוד הרב, מה שאלתך?" השיב הרב: "אנשים מבקשים ממני ברכה ואין אני יודע אם ראוי אני לברך, האם הדבר יחשב כגניבת דעת?".

השיב לו בנו של הרב וואזנר: "ודאי שאתן לך לראות את פני אבי, אולם לפני כן בקשה לי אליך..."

ברכני לפני שתיכנס לראות את פני אבי". שאלו הרב חורי: "ולמה תחפוץ בברכתך?"

"מור אבי אמר לי שכשאראה אותך אבקש את ברכתך" השיב הצעיר. "תודה שענית לי על שאלתי, ועכשיו אברכך..." אמר הרב וברכו...

ככל שהרב ינון חורי ברח מהכבוד, הכבוד לא הניח לו, ומאדם פשוט ונסתר התגלה כאחד מגדולי הדור.

אחד המניעים שלנו בעשיה כלשהי הוא הכבוד, כמה כבוד נקבל? כמה הערכה וטפיחה על השכם? שאם לא נקבל יתכן ולא נעשה.

גאוות האדם מותירה אותו לעיתים ללא עשיה, ללא חברה, ללא משפחה... עם גאוה קשה לעשות, לקבל ביקורת ולהשתנות.

במקום להיות נחבאים אל הכלים רוצים אנו להיות על הכלים, להיות בולטים, אך "אליה וקוץ בה", ההבלטה שלנו תבוא לרעתנו, הברכה דווקא שרויה בדבר הסמוי מן העין, הגדולה מגיעה לאדם הנחבא אל הכלים כשאל המלך.

אמו רבי מנחם מנדל מקוצק: "גאוה היא מוס, בעל גאוה - אף כשמפילים אותו מן השמים עד דכא - נשאר בגאוותו..."

מסופר, שהצדיק **רבי אברהם יהושע השיל מאפטא** – "אוהב ישראל" מאפטא, הגיע פעם לעיר אחת כדי לצדוק שם. מיד נאספו ובאו כולם מכל קצות העיר כדי לחזות בצדיק ולקבל את ברכתו. לאחר ההתאוששות, קמה סערה רבתי, כל אחד טען: "עליי יניח צדיק את ראשו!", הכל רצו לארוח את האורח הנעלה בביתו. היה שם פרנס דגול, גביר גדול שזכה לשני שולחנות – תורה וגדולה במקום אחד, בקיא ושולט בכל התורה, התברך בעושר רב ובנכסים לרוב, והפרנס הזה, ביודעו ובהכירו בגדולתו ובמעלתו, הציע אל הרבי בפשטות שלזכות גדולה תחשב עבורו לשמש אכסניה לגדול הדור. הודיע הרבי שישקול את הצעתו ויחליט בהקדם.

בקצה העיר התגורר יהודי פשוט שהתרחק מאד מהווי החיים היהודיים, במסגרת עסקיו התרועע עם הגויים ולמד ממעשיהם ואורחותיהם, וכמעט שלא שמר על קשר עם אחיו היהודים. כאשר שמע אותו יהודי על ביאתו של רב חשוב לעירו, התפנה הלה מעיסוקיו ונחפו גם הוא לקבל את פני האורח הדגול. בתמימות שאל את הרבי אם יש לו היכן להתארח בשבת, והנה להפתעת כולם השיב הרבי: "אכן, יש לי אכסניה טובה, אשמח מאד להתארח בביתך!"

כל בני העיר היו בהלם, אך במיוחד נעלב מאד הפרנס הגדול שהיה בטוח שהוא יזכה לאורח הנעלה לשבת הקרובה, ללא היסוס ניגש אל הצדיק הזדעק ואמר: "האם יודע הרבי לאן הוא הולך? הלא אפילו מזוזה אין שם! וביתי – בית מלא ספרים הוא!..."

"האמן נא ליי", השיב הרבי בנחת, "גם אני משתוקק מאד להתארח בבית כה מכובד כמו שלך, אך מה אעשה, וההלכה היא זו שמכתיבה לנו את צעדינו!..."

"ההלכה?!" תמה הפרנס, "באיזה חלק בשולחן ערוך מוזכר ענין הפרנס הגדול ורם המעלות והיהודי המרוחק מכל סממן של דבר הלכה?!" "ההלכה הקובעת היא: והלכת בדרכיו. יש לנו לדבוק בדרכיו של הקב"ה וללכת בעקבותיו. והנה אצל הבורא ב"ה נאמר – 'הַשִּׁכָּן אִתָּם, בְּתוֹךְ טְמֵאתָם' (ויקרא ט"ז, ט"ז), אע"פ שהם טמאים – שכינה שרויה ביניהם, אבל אודות הגאה אומר הקב"ה – 'אין אני והוא יכולין לדור כאחד' (סוטה) ו'המתגאה – כאילו דוחק רגלי השכינה', נמצא שהשכינה שורה בביתו, אע"פ שחטא, ובביתך אין השכינה שורה, כי אף שגדלת מאד בתורה ובחכמה, הרי בגאוותך, גרשת את הקב"ה מביתך, והאיך אוכל לשהות בבית כזה!..."

"ויאמר, משה, בְּזאת תדעו, כִּי-ה' שִׁלְחני לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל-הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה: כִּי-לֹא, מַלְאכֵי. אִם-כְּמוֹת כָּל-הָאֲדָם, יִמְתּוּן אֵלֶּה, וּפְקֻדַת כָּל-הָאֲדָם, יִפְקֹד עֲלֵיהֶם--לֹא ה', שִׁלְחָנִי." (ט"ז, כ"ח-כ"ט)

ויש לשאול: הרי משה היה מנהיג רחמן ורועה נאמן מעודו! מתחילת דרכו במצרים, כשגדל ויצא אל אחיו וראה בסבלותם, נתן עיניו ולבו להיות מצר עליהם, ואף סיכן את חייו כשהרג את המצרי וטמנו בחול. גם לאחר מכן בשליחותו, בכל עת שהכעיס העם את ה' – מסר משה את נפשו להתפלל ולבטל את הגזרות ואף הגדיל ודרש מהקב"ה 'וַיַּעֲתָה אִם-תִּשָׂא חַטָּאתָם וְאִם-אֵינִן מִתְנַיִן לֹא מִסִּפְרָךְ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ: " (שמות לב, לב).

והנה כאן בפרשתנו, מיד שקרח וחבורתו נקהלים נגדו – הוא מבקש להענישם בעונש חמור ונורא – בריאה חדשה של פי הארץ ובליעת כל עדת המחלוקת חיים שאולה. מה אם כן שונה מקרה זה ממקרים אחרים?

אלא משה רבנו השכיל להבין את הסכנה הרבה הטמונה במחלוקת שפשטה במהירות על מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות, ואילו היה ממתין אפילו זמן מועט כבר היה כל העם במריבה, ומחלוקת – כאש שלהבת היא מתפשטת במהירות ומכלה את הכל.

אומרת הגמרא (סנהדרין): כשהמחלוקת מתרחבת אי אפשר להשקיתה. הריב דומה לסכר מים. כאשר נוצר בו סדק, עוד ניתן לטייחו, כאשר הסדק מתרחב, דרושים מאמצים לאטמו, אבל כשיקרס, יבוא השיטפון...

את הכל סבל משה בענווה וברחמנות, סלח ומחל וריחם והנהיג בחמלה והרבה בתפילה ומסר נפשו, אך נגד נגע המחלוקת – עצר את המשחית – את מחרחרי הריב ללא שהות.

מסופר על האדמו"ר בעל ספר **"אש דת"**, שאחרי פטירת אביו, ביקשו רוב הקהל ממנו להמשיך שושלת אביו, אולם אחדים מהקהל רצו דווקא באח של אביו. ויתר הבן על כבודו ומעמדו, ונתן לדודו לכהן במקומו.

אך המחלוקת לא שקטה. כאשר ראה כך, החליט לעזוב את כל כבודו, ונסע לארה"ב, כדי להתרחק מהמחלוקת. ובזכות זה אף זכה להינצל הוא ומשפחתו מהשוואה.

פרשה שלימה מקדישה התורה לנושא המחלוקת. במקרא זה נרמזים עניינים השייכים לכל הזמנים להזיהונו, שבכל חברה טמון פוטנציאל של קורח קטן, "בעל גאוה" המתעטף בטלית שכולה תכלת, רודף סדרתי אחר מחלוקת, שררה וכבוד, והכל תחת מסווה ובדיבורים כנגד עוול ואי שוויון, בנוסח "כל העדה כולם קדושים".

מצווה אותנו התורה הקדושה: **"וְלֹא-יְהִיֶּה כְקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ"**, שלא נהג כמותם! **נתעלה מעל הקנאה התאוה והכבוד**, ואז תפתרנה כה הרבה מחלוקות, וישוב השלום וישרור.

קֶרַח ביקש להעפיל השמימה, ונבלע באדמה. ידע האדם, שכאשר הוא מבקש לרכוש לעצמו מעמד הגבוה ממעמדו, אם ישל, לא בטוח שיניחו לו לשוב אפילו למעמדו הקודם, וכפתגם שבגמרא (סנהדרין): הלך הגמל לבקש לעצמו קרניים, ולבסוף כרתו לו גם את האוזניים שהיו לו. (ביקש קרניים - נטלו אוזניים).

וכבר אמרו חז"ל שמחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות (שלי"ה) ע"כ כל ערום יעשה בדעת, "להשקיע" בהבאת שלום בינו לבין רעהו, כי "השקעה" זאת ודאי תישא רווחים גדולים. ומסופר על עסקן גדול מבאי ביתו של הגאון רבי **שלמה זלמן אויערבאך** זצ"ל, ששאל אותו פעם אודות סכסוך כלשהו שהיה עליו להתערב בו, אמר לו הגרשז"א, דע לך מעולם לא היה יהודי שהפסיד מהוותרנות בעת המחלוקת.

כותב המדרש (בר"ר ד, ו): "למה לא נאמר 'כי טוב' ביום השני לבריאה? רבי חנינא אומר לפי שבו נבראה המחלוקת (חלוקת מים עליונים ומים תחתונים) שנאמר 'ויהי מבדיל בין מים למים'."

א"ר טביומי: אם מחלוקת שהיא לתיקונו של עולם ולישובו אין בה כי טוב - מחלוקת שהיא לערבובו על אחת כמה וכמה."

וכתוב ב'תנא דבי אליהו' אמר להם הקב"ה לישראל: בני אהובי... ומה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבין זה את זה ותהיו מכבדין זה את זה.

וכך, כאשר הצדק עומד לצידו, ולמרות שהושפל על ידי החולקים עליו, מנסה משה לפתוח בשיחה, לתור אחר אפשרות הפשרה והפיסוס.

"וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה, לְקָרָא לְדָתָן וְלָאֲבִירָם בְּנֵי אֶלְיָאֵב; וַיֹּאמְרוּ, לֹא נַעֲלָה." (ט"ז, כ"ט)

אמרו חז"ל (עוקצין ג, ב) אמר רבי שמעון בן חלפתא: לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר:

"ה'--עֹז, לְעַמּוֹ יִתֵּן; ה', קִבְרָךְ אֶת-עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם." (תהילים כט) ובמדרש (ויק"ר צו) אמר רשב"י: גדול השלום שכל הברכות כלולות בו.

מובא ביזוהר הקדוש' (מקץ): רבי אבא ישב על פתח העיר לוד, והנה רואה הוא אדם היושב ונס את שנתו על בליטה היוצאת מהר גבוה. הבחין רבי אבא שתוך כדי שנתו מתקרב אליו נחש גדול ומבקש להמיתו, אך בטרם שהכישו הנחש יצא מותוך ההר שרץ הנקרא 'קוסטפא דגורדנא' והרג את הנחש. כשהקיץ האיש משנתו נגלה לנגד עיניו נחש מת, תכף קם ממקומו ופנה להמשיך בדרכו, ואז נפלה ה'בליטה' שישב עליה אל העמק שמתחת להר, ונמצא שניצול האדם ב' פעמים ממותה וודאית.

ניגש רבי אבא אל היהודי, ושאלו 'מה מעשיך', כי ראיתי שהקרה הקב"ה לפניך נס אחר נס, ואין זה לחינם, נענה היהודי ואמר לו לרבי אבא, מימי לא היה אדם שעשה לי איזה רעה ולא מחלתי לו, ואף אם לא יכולתי למחול לו באותו רגע, אזי לא עליתי על מיטתי טרם שמחלתי לו ולכל מי שציער והקניט אותי, ולא נטרתי להם שנאה. ולא עוד, אלא הנני משתדל מאותו היום והלאה להטיב לו באחריותו.

מדברים אלה של היזוהר הקדוש', עלינו להתבונן וללמוד, **כי גדולים עד מאד המעשים 'בין אדם לחברו' בכלל, ומעביר על מידתו בפרט!**

השבוע ביום חמישי, ג' בתמוז, יהיה יום ההילולא של **רבי מנחם מנדל שניאורסון זיע"א**, הלא הוא **הרבי מליובאוויטש**. יום זה הוא יום שיש להתחזק בו בכל הדברים שעורר עליהם הרבי, אהבת-ישראל, קירוב יהודים בדרכי-נועם ושלום לאור היהדות, ובעיקר – חיזוק האמונה והציפייה לגאולה הקרובה.

על הפסוק בסוף מגילת רות: "וישי הוליד את דוד" אומרים גדולי החסידות, כי המילה 'ישי' היא ראשי תיבות של הפסוק: "יחד שבטי ישראל". זה רמז שרק כאשר תשרה אחדות בין כל שבטי ישראל, מזה ייוולד 'דוד' – הגאולה על-ידי משיח-צדקנו, שהוא מזרע דוד.

לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל

נלב"ע ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל

נלב"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.